

WSPOMNIENIA I POŻEGNANIA

Alicja Kisielewska

Uniwersytet w Białymstoku

Profesor Sław Krzemień-Ojak (1931-2012) – wspomnienie

Kim był Profesor Sław Krzemień-Ojak? To pytanie od 3 listopada 2012 roku, czyli od dnia śmierci Pana Profesora towarzyszy wielu z nas. Wiemy wszyscy, że był cenionym badaczem – estetykiem i filozofem, teoretykiem i historykiem kultury intelektualnej i artystycznej – europejskiej, zwłaszcza włoskiej. Ale przede wszystkim był niezwykłym, mądrym, pod każdym względem niepospolitym, a przy tym skromnym i dobrym człowiekiem a także wybitnym naukowcem. Pracować z Profesorem Krzemieniem-Ojakiem było zaszczytem i przyjemnością, choć także intelektualnym wyzwaniem.

Należałoby wymienić, ale wiem, że lepiej zrobią to skrupulatni bibliografowie, dziesiątki tytułów prac napisanych przez Profesora Krzemienia-Ojaka, obejmujących, po pierwsze – sylwetki filozofów, którzy zbudowali fundamenty naszego współczesnego myślenia (Vico, Taine, Gramsci, Croce, Eco), po drugie – portrety wielkich pisarzy, twórców kultury europejskiej (np. Dante, Szekspir, Goethe), oraz po trzecie – teksty, które podejmują najróżniejsze problemy dzisiejszej wiedzy o kulturze – od refleksji na temat przyszłości języka po wpływ mediów na myślenie współczesnego człowieka.

Należałoby także opowiedzieć o talentach organizatorskich Pana Profesora Krzemienia-Ojaka. Pan Profesor zanim trafił do Uniwersytetu w Białymstoku pracował w różnych środowiskach naukowych i instytucjach badawczych. W latach 60. i 70. XX wieku w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk kierował Zespołem Estetyki, był redaktorem naczelnym „Studiów Estetycznych”. W latach 80. i w początku lat 90. Profesor Krzemień-Ojak kierował Instytutem Kultury

oraz przewodniczył Komitetowi Redakcyjnemu serii tomów Encyklopedii kultury polskiej. Przez piętnaście lat pracy na Uniwersytecie w Białymstoku Pan Profesor stworzył od podstaw w Instytucie Filologii Polskiej nie tylko dobrze funkcjonującą specjalność kulturoznawczą, która stała się zaczątkiem studiów kulturoznawczych, ale także potrafił skupić wokół siebie grupę badaczy, którzy tworzą sprawny Zakład Wiedzy o Kulturze. Przez wszystkie lata Pan Profesor z powodzeniem organizował konferencje i sympozja przyciągające do Białegostoku naukowców z całego kraju złączonych pasją rozwijania współczesnej refleksji filozoficzno-antropologicznej, a efektem tego jest seria książek wydawanych pod hasłem: *Kultura i przeszłość*.

Wreszcie należałoby także powiedzieć o wyjątkowej umiejętności przyciągania młodych ludzi, którzy dzięki promieniowaniu osobowości Profesora znajdowali na studiach polonistycznych dodatkowe impulsy rozwoju. Profesor Krzemień-Ojak przyciągał także tych starszych, a nawet najstarszych, zaliczanych już do „trzeciego wieku”, stwarzając im okazję do uczestniczenia w otwartych wykładach Białostockiej Wszechnicy Kulturoznawczej, dzięki której mogą poznawać rozmaite zjawiska artystyczne i różne przejawy życia kulturalnego w kraju i w świecie.

Wszystko to należałoby powiedzieć, ale czuję, że to jeszcze nie wszystko i za mało, a może nie to, co najważniejsze i co trzeba by przy tej okazji wypowiedzieć.

Profesora Krzemienia-Ojaka już nie ma wśród nas. Mierzony kalendarzem czas życia, czas indywidualnej biografii Profesora Sława Krzemienia-Ojaka już się skończył, ale nie skończyło się oddziaływanie Profesora na innych, na młodych i zawsze będziemy o Nim pamiętać.

SPIS PUBLIKACJI

Prof. dr. hab. Sława Krzemienia-Ojaka

KSIĄŻKI

a) Książki autorskie

Zagadnienia współczesnej kultury, Książka i Wiedza, Warszawa 1965, 1969;

Taine, Wiedza Powszechna, Warszawa 1966;

Vico, Wiedza Powszechna, Warszawa 1971;

Labriola, Wiedza Powszechna, Warszawa 1976.

Kultura, polityka, wychowanie, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1972;

Antonio Gramsci. Filozofia, teoria kultury, estetyka, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983;

b) Książki redagowane lub współredagowane

Studia z dziejów estetyki polskiej 1890-1918, pod red. S. K-O i Katarzyny Rosner, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1972;

Studia z dziejów estetyki polskiej 1919-1939, pod red. S. K-O i Witolda Kalinowskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1975;

Studia o współczesnej estetyce polskiej, pod red. S. K-O, PWN, Warszawa 1977;

Roman Ingarden and the Contemporary Polish Aesthetics, pod red. S. K-O i Piotra Graffa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1975;

Kultura i sztuka u progu XXI wieku, redakcja, Trans-Humana, Białystok 1997;

Przyszłość języka, pod redakcją S. K-O i Bogusława Nowowiejskiego, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2001;

Strategie nauczania wiedzy o kulturze w szkołach średnich, „Kultura Współczesna”, 2006 nr 2, Zeszyt tematyczny, zawierający 15 tekstów z konferencji w Białymstoku [3-4 marca 2006]; koncepcja numeru i redakcja: Sław Krzemień-Ojak i Monika Kostaszuk-Romanowska, s. 7-176.

Przyszłość tradycji, redakcja, Libra, Białystok, 2008.

ARTYKUŁY (Wybór)

Sztuka i moralność: łączność czy antynomia?, „Miesięcznik Literacki” 1966 nr 1;

Teoria dzieła otwartego, „Miesięcznik Literacki” 1969;

Prognozy – problem dla estetyki, „Studia Estetyczne” t. XI (1976)

Teoria kultury a estetyka, *Studia Estetyczne* t. XX (1982);

Socjologia kultury: spojrzenie estetyka, „Kultura i Społeczeństwo” 1983 nr.2;

Kryzys w estetyce a przemiany w kulturze, w: *Czy kryzys estetyki?*, pod red. M. Gołaszewskiej, Kraków 1983;

Kultura i przyszłość. Nowe kierunki refleksji nad kulturą w prognostyce amerykańskiej, w: *Edukacja wobec wyzwań XXI wieku*, zbiór studiów pod red. Ireny Wojnar i Jerzego Kubina, Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku”, Warszawa 1996, s. 115-128.

Croce Benedetto. La filosofia dello spirito. La storia come pensiero e come azione, w: *Przewodnik po literaturze filozoficznej XX wieku*, pod red. Barbary Skarżgi, Wydawnictwo Naukowe PWN, t. IV, Warszawa 1996, s. 123-133.

Żegnanie postmodernizmu? Rozważania o przyszłości antropologii, „Sztuka i Filozofia” t. XIII (1997), s. 74-83.

Sztuka życia publicznego w połowie przyszłego tysiąclecia, w: Kultura i sztuka u progu XXI wieku, red. S. Krzemiień-Ojak, A. Kisielewska, Z. Suszczyński, Trans Humana, Białystok 1997, s. 307-316.

Futurologowie nie spalą Kartezjusza, „IDEA” t. IX (1998), s. 143-150.

Kartka z dziejów dantejskiej legendy. Dante, Schelling i Vincenz, w: Lustra historii. Rozprawy i eseje ofiarowane Profesor Marii Żmigrodzkiej z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej, pod redakcją Marii Kalinowskiej i Elżbiety Kiślak, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 1998, S. 177-182.

Don Kichot z Manczy w świecie wirtualnym, w: Słowo w kulturze mediów, red. Z. Suszczyński, Trans Humana, Białystok 1998, s. 85-94.

Kulturoznawstwo – pojęcie i problem, „Kultura współczesna” 1999, z. 2 s. 33-35.

Kłopoty z tożsamością, w: Krystyna Wilkoszewska (red.), Piękno w sieci. Estetyka a nowe media, Universitas, Kraków 1999, s. 286-292.

Głos w sprawie stanu współczesnej prognostyki, „Przegląd Humanistyczny” 1999, z.5 s. 39-44.

Immanuela Wallersteina projekt utopistyki (rec.: I. Wallerstein, Utopistics. Or, the Historical Choice of the Twenty-First Century, N. York 1998), „Przegląd Humanistyczny” 1999 z. 4 s. 95-98.

Prognostyka, hasło w: Encyklopedia socjologii, pod red. Władysława Kwaśniewicza, Oficyna Naukowa, Warszawa 2000, t. III, s. 215-222.

Futurologowie o przyszłości języka (szkic do obrazu), w: Sław Krzemiień-Ojak, Bogusław Nowowiejski (red.), Przyszłość języka, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2001, s. 13-27.

Metafory czasu przyszłego, w: Sław Krzemiień-Ojak, Bogusław Nowowiejski (red.), Przyszłość języka, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2001, s. 115-131.

Goethe, Faust i Vincenz, w: Halina Krukowska, Jarosław Ławski (red.), Postacie i motywy austyczne w literaturze polskiej, t. II. Instytut Filologii Polskiej UwB, Białystok 2001, s. 279-287.

Filozoficzne myślenie Antonia Gramsciego, w: Zbigniew Kuderowicz (red.), Filozofia XX wieku, Wiedza Powszechna, Warszawa 2002, t. 2 s. 6-31.

Benedetto Croce jako instytucja kulturalna, Przegląd Humanistyczny 1985 n 3;

Ultimo Croce und sein philosophisches Vermächtnis (Późny Croce i jego filozoficzny testament), IABLIS. Jahrbuch für europäische Prozesse, Hagen, t. I (2002), s. 135-150.

Ultimo Croce i jego filozoficzny testament, Nowa Krytyka 14 (2003);

Historia estetyki jako czytanie przyszłości, w: *Wizje i re-wizje. Wielka księga estetyki w Polsce*, pod red. K. Wilkoszewskiej, Kraków 2007.

Historia myślenia filozoficznego jako czytanie przyszłości, w: *Wyjaśniać i rozumieć. Księga dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Kuderowiczowi*, pod redakcją Małgorzaty Kowalskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2006, s. 181-186.

Przyszłość języków. Aktualne spory i stanowiska, w: Stanisław Gajda, Andrzej Markowski, Józef Porayski-Pomsta (red.), *Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2005 [rzecz ukazała się w 2006], s. 13-25.

O potrzebie kształcenia u młodzieży prospektywnego myślenia o kulturze, „Kultura Współczesna” 2006 nr 2 s. 51-59.

Strategie nauczania wiedzy o kulturze w szkołach średnich, w: Irena Wojnar (red.), *Edukacja i kultura. Idea i realia interakcji*, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”, Warszawa 2006, s. 203-208.

Niezwyčajne przypadki Don Kichota z Manczy w humanistycznej kulturze Europy, w: *Z myśli hiszpańskiej i iberoamerykańskiej*, pod red. Mieczysława Jagłowskiego i Doroty Sepczyńskiej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2006, s. 153-162.

Don Kichot romantyczny, w: Krzysztof Korotkich, Jarosław Ławski, Danuta Zawadzka (red.), *Światło w dolinie. Prace ofiarowane prof. Halinie Krukowskiej*, Trans Humana, Białystok 2007, s. 459-466.

Autorytety polskiej humanistyki. Samuel Bogumił Linde (1771-1847), „Kultura Współczesna” 2006 nr 3 s. 212-228.

Autorytety polskiej humanistyki. Oskar Kolberg (1814-1890), „Kultura Współczesna” 2006 nr 4, s. 227-242.

Autorytety polskiej humanistyki. Bronisław Malinowski [1884-1942], „Kultura Współczesna” 2007 nr 1, s. 194-215.

Autorytety polskiej humanistyki. Jan Stanisław Bystroń [1882-1964], „Kultura Współczesna” 2007 nr 2, s. 209-223

Historia estetyki jako czytanie przyszłości, w: Krystyna Wilkoszewska (red.), *Wizje i re-wizje. Wielka księga estetyki w Polsce*, Universitas, Kraków 2007, s. 615-620.

Przyszłość tradycji: szkic do obrazu, w: *Przyszłość tradycji*, Sław Krzemiień-Ojak (red.), Białystok, Libra 2008, s. 11-20.

Światowe dziedzictwo: tradycja bez granic?, w: *Przyszłość tradycji*, Sław Krzemiień-Ojak